СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК / UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 167. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 20 липня 1932. | VOL. XL. No. 167. Jersey City, N. J., Wednesday, July 20, 1932. | THREE CENTS.

ВИХОДЯТЬ НА ЯВ СТРАШНІ ЗНУЩАННЯ ПОЛІЦІЇ

МІНЕОЛА (Лонґ Айленд). — Доходження, які переводяться у звязку зі смертю Гаймена Старка, виказують, що його розпитували в „Насав кавнті Поліс Гедквортерс" 8 годин і так його тяжко побили, що він помер наслідком побиття.

Арештовано 4 полісменів, а 13 завішено в урядованню. Заприсяжені свідки зізнають, що арештованих завжди бють. Побиття допускаються 8 детективів і двох полісменів.

Це є т. зв. слідство третього ступня, получене з брутальним знущанням над допитуванним.

ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР СВ. ЛАВРЕНТІЯ.

ВАШИНГТОН. — Вже підписано договір між Злученими Державами і Канадою в справі водної дороги, яка злучить Великі Озера з Атлянтійським океаном. Злучені Держави мають зложити на покриття коштів будови того каналу $258,000,000.

Президент Гувер заявив, що договір матиме величезне торговельне значіння для цілої Америки. Будова каналу треватиме 10 років.

ВЕТЕРАНИ НАДУВАЮТЬ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

ВАШИНГТОН. — Кажуть, що армія ветеранів, що домагається у Вашингтоні виплати бонуса в готівці, далі збільшається і то коштом правительства. Як відомо конгрес ухвалив $125,000 на покриття коштів повороту ветеранів домів. Виявилося, що ветерани зголошуються і беруть залізничі білети і стравне, але висідають зараз на першій стації за Вашингтоном і вертають назад до столиці, задержавши при собі стравне, яке виносить 75 центів на день подорожі. Тесаме діється з тими, що вертають автомобілями. А деякі дійсно вертають до своїх місцевостей, але на те, щоби агітувати між ветеранами, щоби їхали до Вашингтону.

ПАЛАМАР ЗЛОДІЄМ.

НЮ ЙОРК. — Вправді о. Френк Ґіфорд, парох церкви св. Томи, запевняв присяжних суддів, що його паламар, Герберт Фосґей, чоловік порядний, моральний і чесний, то це суддів не переконало й вони узнали паламара за злодія. Виявилося, що він обкрадав церковну касу, а служачи на почті, допускався ріжних надужить, а між іншим викрадав гроші з реджістрованих листів. За те суддя Накс засудив його на рік і день тюрми.

СЛІДНА ПОПРАВА.

ШИКАГО. — Звіти з сталевих, ґумових і текстильних фабрик виказують, що рух у тих фабриках збільшився, бо є більше замовлень, а тим самим приймають вони тепер чимраз більше нових робітників.

ЖІНКА РУЗВЕЛТА ЗАЧИСЛЯЄ СЕБЕ ДО СУХИХ.

НЮ ЙОРК. — Коли приступили до жінки губернатора Френклина Рузвелта з проханням, щоби вона підписалася під становищем свого мужа в справі прогибіції, вона заявила, що належить до сухих.

МЕНШЕ ПОДРУЖ.

ВАШИНГТОН. — Цензусове Бюро виказує, що в 1931 р. було в Злучених Державах 1,060,095 подруж, себто на 68,477 менше ніж в 1930 році.

ШИКАГО ЗАРОБИЛО НА КОНВЕНЦІЯХ.

ШИКАГО. — Ціле місто задоволене з обидвох конвенцій. Заробили на них добре готелярі, компанії, що держать таксівки, купці й т. д. І тому охотно заплатять тепер обидвом партіям по $150,000, які обіцяли зложити, коли партії згодяться відбути свої конвенції в Шикаго.

ЗАГОВОРИВ ДО ВИБОРЦІВ ПЕРШИЙ РАЗ ЗА 20 РОКІВ.

ДАЛЯС (Тексас). — Джан Ґарнер, президент палати послів, опинився у же в своїм Тексасі. Тут його приймали овацийно на многих стаціях і він був змушений говорити до публики. В своїй промові підчеркнув він, що оттє стає перед виборцями перший раз за останні 20 літ. І додав, що не потребував агітувати за собою за тих 20 літ мабуть тому, що нарід має до нього безмірне довіря, або може він за першим разом так добре одурив своїх виборців, що ті йому ще й досі вірять.

Говорячи про політику, заявив, що треба вже раз допуститити до правління нарід, себто демократичну партію, а усунути Гувера, себто представника Моргана і інших банкирів з Вол Стріт.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ БЕЗПАРТІЙНА.

АТЛЕНТИК СІТИ. — Екзекутивна рада Американської Федерації Праці заявляє, що Федерація держатиме себе підчас президiяльних виборів безпартійно. І додає, що ні републиканська ні демократична партії не мають у своїх програмах в цілости того, чого домагається Федерація.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВАТЕРВЛІТ, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ; ЮТИКА, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ; СИРАКЮЗ, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ; АВБУРН, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ; РАЧЕСТЕР, Н. Й. і ОКОЛИЦЯ.

Отсим повідомляється всіх Союзовців, що

☞ РЯД СОЮЗОВИХ ЗБОРІВ ☜

В СПРАВІ РЕФОРМИ І ЗАВДАНЬ У. Н. СОЮЗА НА БУДУЧЕ

відбудеться після оцьтакої черги:

3. В ЧЕТВЕР, ДНЯ 21-ГО ЛИПНЯ, В ГОДИНІ 7.30 ВВЕЧІР,
В ГАЛИ ЦЕРКОВНІЙ, 104 WILBURN AVE., SYRACUSE, N. Y.

4. В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 22-ГО ЛИПНЯ, В ГОДИНІ 7.30 ВВЕЧІР,
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 134 WASHINGTON ST., AUBURN, N. Y.

5. В СУБОТУ, ДНЯ 23-ГО ЛИПНЯ, В ГОДИНІ 7-МІЙ ВВЕЧІР,
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 303 HUDSON AVE., ROCHESTER, N. Y.

Реферувати будуть: **М. Мурашко**, гол. предсідатель і **І. Каштанюк**, гол. рек. секретар.

Проситься всіх урядників і членів всіх повищих місцевостей взяти як найчисленнішу участь.

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

ТОРГОВЕЛЬНІ НАДУЖИТТЯ В СРСР.

Викрили величезні зловживання в торговельній організації Кримторг. Ствердили масові випадки трансакцій з приватними спекулянтами, що самовільно підвищують ціни, обсаджують відповідальні становища чужим клясово елементом, переступають бюджетові видатки, даують службовцям і їхнім родинам забагато товарів, яких не стає на ринку, безпляново марнують товарові резерви, масово крадуть і допускаються ріжних інших зловживань по складах і склепах. Трох директорів дали перед суд а партійну ячейку за недагляд розвязано.

ЧОМУ ВОНО ТАК?

Варшавський „Пшеґльонд Ґосподарчи" (орг. Левіятана), приніс статтю присвячену господарському положенню Польщі. В статті тій м. і. сказано, що держава змучена кризою не може діждатися пільги. Виною тут політика, яка економічної поправи. Кризу здавлює найскромніші обяви лекше булоб перенести, колиб злагіднити напружену внутрішню боротьбу. Лише така атмосфера може надати позитивний зміст політиці скрайної дефляції. У Франції заноситься на згоду. Чи Польща в усіх ділянках така забезпечена, щоби не піти їй за приміром Франції.

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА В КІНІ.

Французьке фільмове підприємство "Ateliers techniques de production S. A. R. L." зробило першу спробу передати тонову фільмову гру на бандурі нашого земляка Сергія Татарули. Спроба вдалась незвичайно і організатори називають бандуру „інструментом зовсім фоноґенічним". Заслуга у цій спробі нашого земляка, відомого кінового режісера та автора сценарії Евгена Деслава. Є надія, що небавом у Парижі підготовлять цілу фільму з українською музикою.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ В ТЮРМІ.

У слідчій тюрмі при окружному суді в Познані перебувають уже третій місяць такі українські студенти та студентки: Лідія Пашкевич, Олександра Гарасевич, Теодор Медвідський, Нестор Гнатишак, Степан Зощук, Богдан Субтельний та Юрій Никорак. З початку сиділо в познанській тюрмі тридцять двох арештованих. У міру ведення слідства випустили 25.

РЕКОРД КОРОВИ ШРТГОРН.

Як один з найлучших рекордів молочности корови шортгорн в Західній Канаді нотуємо трилітну корову, яка за 365 днів дала 9,387 фунтів молока з 425 фунтами масляного товщу. Пересічний тест товщу 4.25 процент.

ПОГИБЛИ ДВА МАЙНЕРИ.

Майнери, Джордж Бравн і Джан Диксон, „Консолидейтед Майнинг енд Смелтинг" компанії утратили життя, коли спустили більше руди ніж вони обрахували. Коли робітники дійшли до них, то вони були вже мертві. Оба були жонаті.

АНТАРКТИДА.

Недавно мав д-р Уільсон Інґрей, учасник двох австралійських експедицій до полудневого бігуна, що відбулися під проводом австралійського вченого сера Даглеса Мавсона, в австралійськім місті Сіднеї цікавий відчит про природу і значіння антарктиди себто континенту на південнім бігуні. Експедиція відкрила цілий ряд ледяних скель, довгих на 100—160 км. Ці скелі вважали інші дослідники полудневого бігуна континентом. Експедиція найшла рівнож одну гору, зложену тільки з руд міди і другу з руд срібла. Сама антартида є таким великим континентом, як Европа з Австралією разом. Має вона найбагатші на світі поклади руд, що заступлять колись вичерпані мінеральні багатства інших частин світа.

ҐРІМ УБИВ ФАРМЕРА.

В Верміліон, Алта., дня 29. червня убив ґрім 19-літнього фармера Николу Яцулу на подвірю в хвилі, коли скидав упряж із коней. — Іван Яцула, брат Николи, який помагав розпрягати, лишився цілим.

Фарма Яцули находиться чотири милі на північ від Дервент, Алта.

ЖИДІВСЬКА ПРОВОКАЦІЯ.

Міська рада міста Жовкви вибрала міським ветеринаром п. Вол. Зидлика, сина знаного українського громадянина 23 голосами проти 20. Слід підмітити на превелике диво, що й Поляки солідарно голосували на нашого кандидата. Жиди завзято, форсували свого. Коли ж їхній кандидат перепав пустили по місті провокаційну вістку, яка не покривається з правдою, що п. Зидлик обіцяв перейти на латинський обряд.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ НА БУКОВИНІ.

Відбув 21. травня свою першу ватру Український Пласт на Буковині. Голосно лунав того вечера пластовий гимн, що співали наші брати й сестри в буковинському лісі; струнко в порозі стояли наші молоді співробітники. Промовляв до них Кошовий. Щоб лиш та промова увійшла до життя! Відбулася присяга одної нової пластунки; курінь „Ясної Зорі" заспівав свій гимн, а новички гимн свого куріня. Далі йшла ватрова програма. Пластунки зробили полеву кухню та приготовили смачну вечерю, вкінці співали одні на других жартовливі пісні: було багато сміху! Розійшлись аж по півночі. Буковинський Пласт, помимо тяжких обставин, гарно розвивається. При Коші існує бібліотека, засновано курс української граматики, зґуртовується українських дітей, сходинами їх керують пластунки з Куріня „Ясні Зорі" по черзі. Улаштовано збірку на табори в Карпатах ц. р. Буковинський Кіш засилає всім братам і сестрам на чужині грімке СКОБ!

„ОТЧЕ, ЗЛІЗАЙТЕ"

В Люблинській катедрі о. Жултовський виголосив проповідь. Зміст проповіди не сподобався парохові тої катедри канонікові Янковському, тому він став дзвонити, щоби священик зліз із проповідниці. Коли ж о. Жултовський не зважав на дзвонення й говорив дальше, канонік вибіг на проповідницю та скрикнув: „Досить того! Скінчити!" Все те ділося на очах вірних.

ЗАСІВ НА ДНІ ОЗЕРА.

Сього року знова засіяно 2 тисячі акрів пшениці на дні озера Татаґва, 10 миль на захід від Вейборн, Саскачеван. Коли літо мокре, то згадане озеро є найкращим для ловів диких качок. З весною більше, чим 100 фармерів були поспішно заняті оранням дна озера. Сто двайцять коней і пять тракторів виконували роботу. Дно озера на причуд урожайне і видає велику скількість паші для худоби.

СКОРА ПОЧТА.

Листи подані о 1-ій годині в пятницю, 24-го червня, у Савтгемптон, Англії, прийшли до Виннипеґу о 9-ій годині рано в четвер, 30-го червня, й буле доручені адресатам о 10-ій годині.

Инші листи надані в Швайцарії 23-го червня були також доручені адресатам 30-го червня.

ПРОБУВАЛИ ЧИ ДОБРЕ СТРІЛЯЄ „ОБРІЗ".

В селі Грузятин тростенецької волости, 19-літній Тарас Аршулік прийшов до хати сусіда Гната Гурого з „обрізом" рушниці і стали пробувати чи добре стріляє. Спочатку стрілив Аршулік, а потім узяв обріз Гурий і жартом націлився в ноги хлопця Аршуліка. Обріз нечаїно стрілив і ранив хлопця в ногу. Куля пройшла наскрізь, але на тому не скінчилось. Нога почала гнити (утворилась ґанґрина), в наслідок чого Аршуликови в сойминковому шпиталі в Луцьку, куди його відправлено відрізали ногу до коліна. Так трагічно скінчився жарт з непотрібним обрізом.

В НІМЕЧЧИНІ ЗАБОРОНЕНО ВУЛИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ

УСТАНОВЛЕНО СПЕЦІЯЛЬНІ СУДИ ДЛЯ ВОРОХОБНИКІВ. БУДУТЬ КАРАТИ НА СМЕРТЬ ЗА ЗБРОЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Кількість жертв політичних демонстрацій з кінцем минулого тижня значно збільшується тими, що вмирають в шпиталях. Крім того знову відбулися менші демонстрації з кривавими ексцесами вже в початку біжучого тижня. Уряд має відомости, що накінець тижня готується великі демонстрації зі сторони націоналістів та комуністів. Щоб припинити криваві сутички уряд заборонив усякі політичні демонстрації на вулицях. Передвиборчі зібрання можуть відбуватися лише в замкнених помешканнях. Для тих, що будуть брати участь у вуличних демонстраціях не зважаючи на заборону, впроваджені спеціяльні напівоєнні суди.

За ношення зброї ці суди можуть карати навіть смертю. Уряди фон Папена довелося вернутися знову до тих засобів піддержання публичного спокою, які практикував уряд Брінінґа. Є вимоги з деяких кол, щоб знову було заборонено появу на вулицях гітлерівців в їх уніформах. Гітлер грозить комуністам кривавою розправою та розгромом їх организації іззa їх нападів на демонстраційні походи націоналістів.

ЕКОНОМІЧНА ВІЙНА МІЖ АНГЛІЄЮ ТА ІРЛЯНДІЄЮ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — У відповідь на впровадження Англією високого мита на довіз з Ірляндії, уряд Де Валєри старається скорше перевести через парлямент закон про встановлення високого мита на англійські фабрикати. При теперішнім складі парляменту такий законопроєкт перейде без особливих трудностів.

Тим часом сторонники Де Валєри проголосили бойкот на англійські вироби й скрізь по крамницях розліпили відозви з закликом до населення бойкотувати англійські фабрикати. Ірляндські фармери вже відчули наслідки англійського високого мита, що припинився збут їх продуктів хліборобства. Ірляндські порти вже опустіли. Корабельні компанії припинили плавбу деяких кораблів між Англією та Ірляндією, бо нема що перевозити.

Серед фармерів росте незадоволення урядом Де Валєри. Багато організацій просять його припинити свою боротьбу з Англією. Деякі члени парляменту різко нападали на Де Валєру за те, що він своєю крайньою політикою знову старається допровадити Ірляндію до біди, яку вона пережила до часу примирення з Англією. Так звана републиканська армія переводить поспішно воєнні вправи, зброїться й отверто готується до повалення уряду Де Валєри.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПРОГРАВ НА ВИБОРАХ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Перший раз на виборах в Румунії урядова партія не виграла. Звичайно в Румунії король призначає на премієра бажану для нього особу з певної кліки, розвязує парлямент і призначає нові вибори. Тоді уряд махінує на виборах так, що він завжди дістає більшість голосів у парляменті.

Та на цей раз більшість голосів дістали противники нового королівського уряду й противники політики короля Карла, а саме члени селянської партії на чолі з бувшим премієром Маню. Сподіваються, що король, проти своєї волі, буде змушений знову покликати на премієрство Маню, лише не відомо чи він згодиться обняти це становище, коли політика королівської кліки й самого короля довела Румунію до жахливого внутрішнього й міжнародного становища.

ЛОМЛЯТЬ ГОЛОВУ НАД РЕЗОЛЮЦІЄЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Міжнародна конференція по обеззброєнню ломить тепер голову над тим, яку резолюцію ухвалити з нагоди замкнення засідань конференції на час вакацій. Учасники конференції хочуть в резолюції зазначити ті „успіхи", які зробила конференція.

Проєкт такої резолюції виробив чеський міністер закордонних справ Бенеш. Над нею тепер дебатують головне представники Англії, Америки й Франції. Та занадто великі розходження в їх поглядах на наслідки праці конференції, щоб можна було сподіватися легкого вироблення резолюції.

РУМУНСЬКА ПОЛІЦІЯ ВБИВАЄ ЖИДІВ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Жидівська телеграфічна агенція повідомляє, що биття на смерть Жидів румунською поліцією в Бесарабщині не припиняється. Поліція тяжко бе всіх Жидів арештованих, як підозрілих в комунізмі.

Останніми днями в кішиневській поліції вбито Жида кравця Хайма Левіта, якого поліція арештувала разом з іншими учасниками передвиборчої демонстрації.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2,00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиτі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС У ВАЖКІЙ ХВИЛІ

Немаловажна це справа, як вивязується конґрес із своїх завдань у ті важкі часи, які тепер переживаємо, бо від його законодавства залежна надія на поліпшення економічного положення. Дотого розум його членів скріпляє віру в демократичну форму правління.

Наради 72 сесії конґресу відрочено до грудня. До того часу вже буде слід якогось висліду з тих нарад. Можна би отже надіятися тепер поліпшення, зглядно хоч частинної ліквідації крізи. І треба вірити, що так буде, та що принаймні безробіття не збільшиться, бо саме на таке заноситься. Призначені на розбудову $1,500,000,000, крізи вправді не зліквідують, але вже буде поступом, коли здержиться її зріст. І $300,000,000, призначених на позички стейтам для піддержання ратункової акції допомоги безробітним буде теж значною пільгою, хоч, самих вимог дійсної допомоги та сума задоволити не може.

Та як би не глядіти на ту допомогову акцію, таки вона є кроком вперед, коли зважити, який був великий спротив з боку адміністрації й многих членів конґресу щодо федеральної допомоги безробітним.

І це треба мати на увазі, що 72 сесія конґресу розпочала наради, коли державна каса предложила величезний дефіцит, що дійшов до двох біліонів долярів. Зрівноважити такий буджет річ нелегка. Бо треба поробити великі оіцадности, а разом з тим треба наложити нові податки. А це останнє не дуже приємне, як для послів і сенаторів, так і для адміністрації, бож це є рік виборів. Накладати в такім часі нові податки на суму $1,100,000,000 на і без того збідніле населення, справа ризиковна!

Конґрес згодився теж на введення в життя нової установи, Реконтрукційної Фінансової Корпорації, яка має занятися мобілізацією кредиту і на яку покладають найбільші надії, коли ходить про ліквідацію теперішньої крізи. Конґрес ухвалив теж закони в справі позичкових полекш для фармерів і банків.

Судячи обєктивно, треба ствердити, що конґрес мав дійсне бажання зарадити крізі. А беручи під увагу, що сенат був у руках републиканців, а палата послів мала більшість демократичну, та що ті більшости завжди були захитані, конґрес зробив чимало. Колиж мати тільки саму крізу перед очима, то замало. І те останнє прийдеться йому надолужити в грудневій сесії.

Д-р Остап Грицай.

ҐАРІБАЛЬДІ

В 50-ліття смерти (1882—1932).

III.

Так, українські читачі: Ґарібальді ні не засідав до цілоденних дискусій про те, чи монархія чи република пристойна форма майбутньої італійської держави, ні не бігав до републиканців з лайкою на Карла Альберта, ні не впевняв італійських патріотів, що ледачий династ з Піємонту вихопиться з мотикою на сонце — а брався скрізь і всюди до визвольного діла. Діставши від провізоричної **републиканської влади в Медіоляні** — після перших успіхів революціонерв тутже — одягу та зброї для своїх добровольців, він пспішив з ними разаз до зревольтованої Льомбардії, а звідси під швайцарську границю, страшний для вигідного Австрійця тим, чим лякакв царський козак військо Наполеона 1812 р., а саме — несподіваними наступами. Місцевости Берґамо, Комо, Арона, Люіно, Віджія, Сан Масео, Мураццоне — це тоді боевища його пропамятних наступів на австрійські армії, де Ґарібальді розгромлював або розганяв, або принайменше смертельно тривожив тисячі ворогів сотками, або тільки десятками своїх. Під Льоіно нпр. було Австрійців **1,200**, а в Ґарібальді **400** хлопців, але вони перемагають. Під Віджією у знаного австрійського ґенерала Аспре **5,000** чоловіка, а в нашого ватажка **100**, та він усе таки зміг з тією сотнею боротись хоробро понад чотири години. На Ляґо Маджіоре він захоплює австрійські парівці з відвагою, яка чудує ще більше, ніж його вже згадані подвиги в Америці, бо тутже проти нього як-не-як така знаменито вишколена й дисциплінована армія, як австрійська, а Ґарібальді, сказатиб, самоук у стратеґії і командує дотого самими самоуками. Але, бачите, те, чого йому бракує, рекрутський вишкіл і стратеґічну граматику, те заступає в нього відвага, розмах, порив, а притім погідний, тільки йому питомий спокій. І хоч Ґарібальді без военної освіти, то в нього все таки є інтуіція та інстинкт ґеніяльного вожда, який дозволює йому у всіх фазах визвольної боротьби Італії вести війну на власну руку, як вожд власної армії та власної стратеґічної концепції. І хто знає, чи та боротьба не булаб увінчалася вже 1848 р. позитивними успіхами, колиб власне не та обставина, що такі спасенні союзники Карла Альберта як ось Ґарібальді, мусіли робити все на власну руку, без видатної допомоги зі сторони піємонтського уряду та ще й загрожувані недовірям і презирством короля і королівського оточення! Тоді, коли інші, сказатиб, офіціозні союзники короля, в найважніших моментах тяжкої війни або киринили в невідповідальний спосіб, або просто зраджували його.

Але великодушність патріотизму Ґарібальді проявляється ще й у тому, що справа Рідного Краю стоїть в нього вище всього особистого.

Справа, яка згодом стала, на жаль, знову така безнадійна, якою була і з початку війни. Бо хоч Карло Альберт зміг під своїми прапорами обєднати спершу — побіч свойого, сардинського війська — доволі видатні помічні полки, що наспіли до нього з Тоскани, Парми й Модени та з Льомбардії, то ті його сили були напротяг цілої війни всетаки за слабі проти такого противника, як Австрійці під головною командою згаданого вже фельдмаршала ґрафа Радецького. Цей, тоді вже 82-літній старик, добув саме в війні р Італією слави одного з найспосібніших полководців цісарської Австрії, втішаючись до того ще й великою популярністю між жовнірами як завдяки своїй погідній добродушности, так і ласкавому відношенню до простої мужви („Батько Радецький"). Жаль тільки, що така гарна людина, як він, мусіла стояти на службі безсердечних австрійських деспотів і як начальний вожд топити в потоках крови боротьбу поневоленого народу! Правда — ніде Радецький не сплямив свойого імени такими страшними звірствами, як нпр. австрійський ґенерал Гайнав, прозваний опісля **„гієною з Брешії"**. Але оконечне переможення Італії в р. 1848/49 вяжеться як-не-як таки з його іменем, і його іменем покривається і весь спосіб боротьби Австрії проти італійських повстанців... Карло Альберт, спершу переможець в цілім ряді боїв, почув важку руку Радецького в бою під **Санта Лючія (6. V. 1848) та Куртатоне (29. V.)**, але ставши переможцем під Ґоіто, добув таких шанс, що **14. VI.** зважився проголосити себе **королем обєднаної Горішньої Італії** (— поскільки з тяжкою бідою обєдналась тоді з Сардинією **Льомбардія і Венеція**). Та після того, як папська армія, яка спершу, в силі 10,000 чоловіка, вирушила була як союзник на поле бою, по наказу Пія IX., **зрадила короля**, здавшись у твердині **Віченца** на ласку і неласку Австрійців, а й ніби усоюзнена неаполітанська армія почала відворот, положення Карла Альберта стало дуже тяжке. Дня **27. VII.** Радецький розбив його армію у пропамятнім бою під Кустоццою так катастрофально, що Карло Альберт мусів прохати перемиря, заключеного з Радецьким у Віджевано **9. VIII. 1848.** Але ще й тоді можна була вратувати ситуацію з деякими здобутками для Італії, колиб король був використав час перемиря на зреорґанізування армії при ближчій співучасти Ґарібальдія. Але що наш герой тоді для короля і його штабу просто не істнував, то цьому краще було віддати армію під провід **ляцького ґенерала Хшановського** тай згаданого вже Француза Раморіно, які кінець кінців й довели справу до повної руїни. Коли іменно після визначеного перемирям часу Карло Альберт в марті 1849 почав війну знову, то недотепа Раморіно допустився таких промахів, що военний суд засудив його на смерть. А Лях Хшановський, поділивши сардинську армію на три частини, **так прекрасно уможливив Радецькому перемогу над нею**, що старий фельдмаршал розбив Італійців на прах під **Мертарою**, Віджевано і **Новарою (24. III. 1849)**, що й рішило оконечну судьбу тієї війни, значить повну невдачу пориву Карла Альберта.

Але одним мала ще прославитися вона, а саме **обороною Риму**, кермованою Ґарібальдієм.

Це один з найбільших подвигів нашого ватажка. Після того ось, як папа Пій IX. виявив упродовж війни як свою повну байдужність до справи визволення Італії, так і непримириму ворожість до всяких справді поступових реформ в устрою церковної держави, зненавидів його нарід в Римі так, що папа мусів утікати з Риму, а саме в сильно укріплену **Ґасту, близько Неаполю**, отже в тодішне неаполітанське королівство. А в Римі захопили за той час републиканці всю владу у свої руки і під проводом Мацціні проголосили папський Рим — **републикою (9. XII. 1848).** Але після невдач Карла Альберта та оконечного замирення з Австрією, Пій IX, теж забажав, щоб у Римі було все по давньому і випрохав у представників католицьких держав, Австрії, Франції, Еспанії і Неаполю, щоб ті держави допомогли йому відібрати републиканцям Рим. А з цих держав поспішилась зробити це як перша — Франція, військо якої під проводом ґен. Удіно блягало Рим, починаючи від квітня, аж до 3. VII. 1849, та примусило вкінці його оборонців до втечі. Одначе, хоч і мусіли хоробрі оборонці Риму оконечно покинути місто, то їх двохмісячний відпір проти Французів це щось таке нечуване своїм геройством, що та оборона **Риму леґіонами** Ґарібальдія, стала предметом величавих поетичних творів в усім світі. Але вимовніше, ніж усяка поезія, переконує нас тут сама історія нпр. такою подробицею, що хоч Удіно мав армію шість разів більшу, ніж ватага Ґарібальдія, то наступ цієї останньої був зразу такий могутній, що Удіно таки з самого початку хотів відступити від облоги. І не Французи перемогли тут нашого ватажка та його героїв, а те **крайне фізичне виснаження**, яке, як учить нас історія, перемагає вкінці кожну, і найхоробріше боронену твердиню, обложену шестикратною перевагою добре узброєного, одітого й годованого ворога. Зокремаж заслугує тут на почесну згадку молода жінка героя Риму, **Аніта Ґарібальді**, яку він пізнав в Америці, а яка згинула як жертва простраждених разом з чоловіком гроз римської облоги недовго після втечі з Риму. Своєю красою, своїм геройством і відвагою в найтяжчих боях і ситуаціях, Аніта Ґарібальді це така прегарна постать при боці великого чоловіка, що годилосяб присвятити їй окрему й обширку згадку, бо ось саме цього року, **4. VI.**, відслонено в Римі її **величавий памятник** на верхівлі Джанікольо.

А Ґарібальді після її смерти знову подавсь вигнанцем у чужину на довгу скитальщину, поки роки **1859—1861** не завізвали його **до третього й останнього, поновною перемогою увінчаного бою за честь і волю укоханої країни.**

Історія останньої визвольної боротьби Італії така багата важливими подіями, що і їй требаби посвятити далеко обширнішу працю, ніж оцей мій нарис в цілости. Так я зазначу тут найголовніші моменти лиш те, що успішний її вислід був уможливлений передусім дипльоматичною роботою згаданого вже політика й державника Кавура, який зумів зацікавити справою визволення Італії дещо ближче Англію та Францію, в наслідок чого Франція рішилась дати Італії збройну допомогу. І це головно дві боротьби, перша під **Маджентою (4. VI.)**, а друга під **Сольферіно (24. VI. 1859)**, де італійсько-французька армія добула такої перемоги над Австрійцями, що вона стала основою до повного визволення Італії. І як раніше оборона Риму, так тепер **похід на Сицилію** та її **визволення** з лабет жорстоких Бурбонів — це пропамятний і найбільший подвиг Ґарібальдія у третій війні Рідного Краю за волю. Затеж болючим спомином являється згадка про другий похід Ґарібальді на Рим, що його унеможливив сам італійський король Віктор Емануель II., наступивши на Ґарібальдія під **Аспромонте** боєм, в якім його важко зранили в ногу. Але він цього королеві не памятав. А проти Австрії боровся ще зі своїми леґіонами **в р. 1865** по стороні Прусаків, одначе в р. **1870/71**, у війні Німеччини з **Францією**, станув таки по стороні цеї останньої. І так його життя ген аж до смерти — **д. 2. VI. 1882 на острові Капрері** — це одна-одинока, чудово геройська й чудово жертвенна служба визвольній ідеї.

Слава великому Героєві!

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(1)

I.

„Нарід собі" — це гасло, як провідну девізу, поклало **„Товариство Прихильників Української Академії"** в основу своєї діяльности з метою зберегти на будуче Українську Господарську Академію — цю першу українську політехніку. Товариство має на меті утримувати її від нині **власними коштами самого українського громадянства**, беручи на увагу **загально-національне** значіння та потребу під цей час самостійної та **вільної** української високої технічної школи.

Але український нарід, а передовсім його інтеліґенція все ще мало призвичаєні до основної засади анґльо-саксонської суспільної практики, — себто **громадської самодопомоги** (self-help). Зокрема не вірить наша інтеліґенція, що цим шляхом нарід поневолений може будувати підвалини свого **культурного** та **господарського** життя, перебуваючи навіть в ярмі чужої та ворожої державности, що програмово гальмує його громадський розвиток та поступ. Ще більше зневіря і майже гамлетівського скептицизму доводиться чути, коли йде мова про якусь українську спробу розпочати ту чи іншу культурну акцію та поставити її на власну фінансову базу. Мовляв, український нарід бідний; маси мало ще свідомі та дисципліновані, а головне — не виховані до жертвенности на національні потреби. Правда, одночасно багато говориться й пишеться про засаду **„власними силами"**; на жаль, здебільшого це робиться у порядку патріотичної деклямації та з нагоди того чи іншого національного свята. Зрештою, непохитно вірять тільки в державний протекторат, субвенції, кредити, стипендії тощо. Допомога зовні вважається неминучою фінансовою передумовиною та запорукою успіху будьякої національно-просвітньої або господарської акції.

Проте, досвід історії та практика національно-визвольних рухів інших народів непохитно доводять, що найкращі культурні та господарські досягнення поневолені народи здобули шляхом власної національної допомоги, мовляв, своєрідної національної допомоги, мовляв, своєрідної національної фінансової кооперації. І що є ще більш цікаве та повчаюче (як це буде зілюстровано далі на кількох яскравих прикладах) — почин до таких акцій та їх найбільший грошевий успіх припадав звичайно не на часи матеріяльного добробуту чи громадського спокою у життя цих народів, але здебільшого власне на добу критичних потрясень, стихійних катастроф, тяжкого політичного утиску, господарських злиднів, які стимулювали приспану національну енерґію поневолених народів, розпалювали їхню волю до самостійности, кидали їх на шлях героїчної самопосвяти та жертвенности.

Зокрема в історії чеського національного відродження можна знайти чудові зразки та приклади такої національної кооперації. Чехи також найкраще висловили провідну засаду національної самодопомоги. З їхньої історії запозичена як девіза „Товариства прихильників „УГА", так і заголовок цієї статті. Майже всі поневолені народи послугувалися у своїм національнім будівництві цією чудовою девізою **„Нарід — собі"**. Чехи та Фіни, Каталонці та Бретонці, Ісляндці та Естонці, Фляманді та Лужане, Жиди і т. д. — всі вони у більшій чи меншій мірі, залежно від свого загального положення та громадської свідомости, — будували свою національну культуру, клали фундаменти під своє господарське самоозначення своїми власними коштами, здійснюючи таким чином національно конструктивне гасло — **„Нарід собі"**.

Про те, як це робилося, скільки творчого захоплення та героїчної відданости для рідної справи у цьому виявилося — можна булоб написати велику книгу, без сумніву одну з найцікавіших для характеристики новочасного національного ренесансу.

Завдання цієї невеликої статті — більш скромне і лише, так би мовити, **демонстраційне**, а саме показати на низці зокрема маркантних прикладів з історії ріжних поневолених народів, як вони користувалися цим гаслом — — **„Нарід собі"**, та чого досягли. Показати отже, скільки прихованої енерґії та можливостей заховано в лоні кожного поневоленого народу.

Врешті, завданням цієї статті — є переконати невіруючих хомів з табору української інтеліґенції, що нема ніяких підстав для зневіря щодо українського народу. Уміле та доцільне застосування засади **„Нарід собі"** — також серед нього, без сумніву, знайде живий та вдячний ґрунт; розбудить і розворушить приспану його енерґію та національну свідомість; викличе збільшену самопосвяту та жертвенність, витворюючи сприятливий ґрунт для переведення цілої низки культурно-господарських акцій, що у свою чергу наблизять український нарід до здобуття ним свого повного національного самоозначення, як неминучої передумови його самостійности.

II.

Засада **„Нарід собі"** — не потребує якогось теоретичного обґрунтовання. Бож це властиво одна з аксіом громадського життя взагалі, а національного зокрема. Цікава лише **практика** користування нею. Через це доцільним буде зілюструвати це гасло **фактами** з історії культурних та визвольних змагань деяких народів. Згадаю тут цікавий епізод з історії одного з найменших народів, а саме **ісляндського**.

На межі XVIII та XIX ст. ст. Ісляндці переживали дуже тяжку добу своєї історії. Саме були зліквідовані решткн політичної ісляндської автономії. Одночасно це була доба господарського закріпачення цієї країни Данією, що, звичайно, мало відємний вплив також на культурний стан ісляндського народу. Проте, власне у цій добі загального занепаду починається серед ісляндської молоді, яка студіювала у копенгазькім університеті, новоісляндський рух з метою „розворушити життя серед (власного) народу й втримати його бадьорість та піднести його освіту".

Заходом цих ентузіястів, що незабаром здобули признання в данській науці, як чудові знавці не лише рідної, але скандинавської старовини взагалі, — в 1824—25 р. р. в Копенгазі було закладене **„Королівське Товариство Скандинавського Письменства"**. Свою діяльність ця установа розпочала видавництвом староісляндських „саґ". Першою публікувалася серія **"Foern mannasoegur"**, де було багато саґ, що відносилися до первісної історії Ісляндії, коли ця країна була ще самостійною та енерґійно боролася проти норвезького й данського наїздників. В цій серії мало вийти 12 томів памяток староісляндського письменства. Було оголошено передплату на це видання не лише в Данії, але й на Ісляндії. На сьогодняшні валютові відносини ця передплата виносила около 15 долярів. Ісляндія у той час мав всього 50,000 душ населення. Отже цікавим є факт, що ця країна „льоду та вогню" дуже живо відгукнулася на заклик видавців „Староісляндських Саґ". Зголосилося і заплатило повну передплату 1000 ісляндських абонентів. Серед них понад половину були **селяне**, незаможні хуторяне, служниці та прості парубку.

Багато національних рухів починалося від археольоґічної романтики. В цім випадку це археольоґічне видавництво відограло дійсно революційну ролю в новочасній історії Ісляндії. Воно було вихідною точкою новоісляндського національного ренесансу. Воно відновило серед ісляндських мас знання клясичної старої ісляндської мови, дуже попсованої столітною неволею; а головно розбудило їхню приспану громадську свідомість яскравими візіями колишньої волі та слави.

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В НІМЕЧЧИНІ

Скільки українських студентів перебуває тепер в Німеччині, а з окрема в Берліні годі означити.

По обрахункам (доступним) перебуває тепер в Берліні, столиці Німеччини 22 студентів, що то з трудних причин не можуть кінчити своїх студій в краю. Деякі немають взагалі можности повертати в батьківщину ізза політичних причин.

В Берліні існують три студенські організації. Дві з них загальностуденські: „Спілка Студентів-Українців в Німеччині" й „Академічне Товариство", третя — це ідеольоґічне товариство, корпорація „Зарево", якої всі члени належать до „Спілки".

В цьому дописі згадую лише про діяльність „Спілки" й „Зарева", бо про працю „Акад. Т-ва не маю точних даних.

Працю „Спілки" й Зарево дасться упорядкувати в дві групи:

1.) Праця над ідеольоґічним вишколом членів (праця внутрі товариств й участь в житті української кольонії в Берліні).

2.) Співпраця з чужинним студенством. (Репрезентація назовні).

Ще при кінці великих ферій (22-25 вересня м. р.) зорґанізовано триднєвний спортово-туристичний табор поза Берліном на пластовий лад з мандрівками й тереновими вправами. Це стало початком до переведення фізичного вишколу членів. Кождого тижня відубуваються виклади з ділянки фізичного виховання. Крім того посвячує Зарево багато часу на ідеольоґічний вишкіл членів: про націоналізм в політиці, економії, про суть орґанізаці, про майбутнє значіння України в світовій політиці й економії. Корпорація Зарево взяла собі за першу ціль виробити сильних мужів зі сильними характерами й сильною волею, з ясним політичним світоглядом.

1. листопада м. р. всі члени Корпорації зложили вінок на могилу полк. Дмитра Вітовського, першого міністра військових справ ЗОУНР, що є покровителем Корпорації. Члени „Зарева" носять малинові мазепинки й малиново-чорноблакитні ленти через груди. По зложенню вінка всі взяли офіційно участь в панахиді по Героях.

Рівнож в инших святочних влаштуваннях української громади в Берліні брали корпоранти офіційно участь. На всіх святах завжди видніли малинові мазепинки — немов символ нашої готовности до оборони Батьківщини.

2. січня влаштувало Зарево свято свойого покровителя полк. Вітовського. Реферат виголосив один з дядьків корпорації.

4. березня відсвятковано враз зі „Спілкою" память боротьби під Крутами, річниця яких стала святом всього українського студенства. Після реферату студ. Стахова: „Спадщина Крутів", в якому він підчеркнув значіння Крутів для майбутніх поколінь, промоляли учасники тодішних подій на Україні рисуючи в ярких красках картинк з боротьби з большевиками за Київ.

З инших свят, в яких брали корпоранти активну участь належить згадати свято 1 листопада, на якому між иншими виголосив реферат студ. Стахів: „Під 1 листопада", свято 22 січня, річницю Базару.

Діяльність зимового семестра закінчила Корпорація сходинами на які запросила німецьких студентів й громадян та українських громадян з Берліну. На сходинах виголошено реферти про сьгочасний стан на українських землях.

В дружньому настрої переведено вечір пізно в ніч.

З початком нового літного семестра 12 травня влаштовано спільні сходини з представниками німецького студенства, та громадянства, що стоїть близько німецьких студентіт. Зявилися представники богатьох корпорацій, представник Національного Союзу Німецького студенства, білоруські студенти, а зі старших громадян міністеріяльний радник д-р. Маркуль, посол до пруського сойму Кенеке і б. и. По довгих привітах і промовах завели щиру гутірку, підчас якої порушено неодну важну справу та вияснено неодну неясну проблему.

Корпорація Зарево надалі співпрацює з численними німецькими корпораціями даючи їм час від часу реферати про українську справу і її значіння для Німеччини.

Як з одної сторони К! „Зарево" взяла собі за завдання перш за все вишкіл своїх членів, так з другої сторони „Спілка Студентів-Українців в Німеччині" переняла на себе репрезентацію українського студенства перед німецьким студенством і иншими чужинними студентами перебуваючими в Берліні, навязуючи дружні зносини з поодинокими студентськими орґанізаціями. К! „Зарево" полишила собі звязки з німецькими корпораціями.

Найживіші зносини існують з централею Національного Союзу Німецького Студенства, з німецьким студенством округи Берлін, з націонал-соціялістичним студенством, з Хорватами і Литовцями. У всіх українських влаштуваннях беруть вони живу участь. Приятельські відносини існують з Лотишами, Болгарами, Грузинами, Туркестанцями, Азарбейджанцями (з останніми трома лучить нас большевицький „рай"). Навязано теж зносини з анґлійським, індуським та арабським студенством. (Видкко і між ними аґенти комінтерну пощирюють казку про „чудесну розвязку проблеми національностей в СРСР"). Навязані звязки ще як слід не використано ізза браку людей та часу. Жаданням майбутньої хвилі є їх скріпити й поглибити.

Спробу поглиблення звязку з нім. студенством перевела „Спілка" влаштовуючи сходини з чільними представниками нім. студенства (17 березня), на яких студ. Стахів зреферував працю українського студенства за кордоном та тези співпраці на німецькому терені.

У влаштуваннях німецького студенства українські студенти беруть завжди участь: свято Лянґемарку, де згинув полк найкращого німецького студенства, віче в справі розброєння, „Академічний тиждень".

Зацікавлення українською проблемою серед німецького студенства росте, виявляється конечність давання рефератів на українські теми. Велику поміч в тому принесло українським студентам „Українське Бюро" в Берліні, якого співробітники, визначні українські журналісти, влаштували цикль рефератів про Україну, на які зявляється завжди велике число слухачів.

З литовськими студентами існують вже старі сердечні звязки скріплювані частими товариськими сходинами. „Спілка" задумує враз з Лотишами та Литовцями влаштувати „Українсько-балтійський вечір."

Цікава є теж наша стріча з „пролетарським студенством України". З тою большевицькою експозитурою доводиться зглядно доводилося нам стрічати в „Союзі чужинних студентів в Німеччині", до якого належать всі чужинні студенські організації в Берліні — разом 37 організацій. Большевики, а з ними і „пролетарське студенство України", за всяку ціну домагалися усунення „Спілки Студентів-Українців". Мовляв вона не репрезентує жадну державу. На її місце належить приняти „пролетарське студенство України". Та ціла та афера закінчилася повною невдачею большевиків. Завдяки поставі американського, анґлійського, лотишського та литовського студенства „Спілка" не то лише, що полишилась в „Союзі", але ще одного з її членів вибрано до управа та до ради „Союзу". Большевики в між часі дістали приказ повертати до „раю". (Чи не у звязку зі східними подіями?)

І всі виступили зі союзу. І хоч всі „добровільно" на своїх сходинах порішили вертати в „пролетарську батьківщину" то всежтаки поїхало їх лише 45%. Решта полишилася тут. Кращий видко таки для них буржуазний світ, як „пролетарський рай".

Перед українським студенством в Німеччині великі завдання до сповнення. Багато вже зроблено, але все те ще замало в порівнанні з тим, що робить протиукраїнська проґанда. Тут в Німеччині головно московська, як біла так і червона, що всюди кричить і „доказує", що Українці то лише племя „великого російського народу". Розуміється, що в деякких і то у великих кругах німецьої суспіільности знаходять вони навіть щирий послух.

Завданням українського студенства є серед німецьких студенських кругів, будучих відвічальних діячів німецької держави представити Схід Европи в правдивому сітлі. Систематичною працею дасться це осягнути.

Берлін, як один з наукових центрів Европи, дає ще можливість навязання зносин з иншим чужинним студенством, що тут шукає знання і в той спосіб закріпити дружні зносини з представниками нам не ворожих націй.

„Спілка" й К! „Зарево можуть неодин успіх рaписати на конто своєї діяльности. Треба лише, щоби більше українських студентів, як з краю так і за океану вибрало за місце своїх студій Берлін.

В. С-ів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Український концерт на шпиталь.

В маєтку пані С. Ґріґс Плейнт в Когасет, Масс. влаштовано український концерт, щоби призбирати на фонди на шпиталь для бідних.

Пані Плейнт могла дістати ріжні артистичні сили, бо вона багата й впливова аристократка, але вона звернулася до Українців.

В її пречудовім городі, серед найкращих квітів, які можна бачити в світі, зібралося біля тисячки самої добірної публики, з вищих американських кол, щоби послухати концерту і допомогти добрій справі.

Вся та публика повитала бурею оплесків наших користів, коли зпоміж рож почали виходити українські рожі, прибрані в чудові українські строї.

На плятформу вийшов управитель хору, о. Й. Желехівський і розпочав концерт молитвою за Україну, піснею Лисенка „Боже великий, единий". Потім відспівано „Пробудися, встань народе" Лисенка, та пісні Гайворонського, Леонтовича, Комишевацького, Й. Давиденка і Січинського.

Виступи хору були переплітані танками. Спершу вибіг малий Івась Желехівський і відтанцював „Запорожця". Всі його присуди витала публика гураганом оплесків. Солоь „Козачок" відтанцювала пізніше п-на С. Шедловська, якій теж публика не щадила оплесків. Знову соліст п. Масний відтанцював так добре „Танок парубоцький", що казали, що літає по сцені як сам Авраменко. Це талановий танцюрист. І не диво, бо є в нас інструктором.

Потім відбулася друга частина концерту, яка складалася з танків, які розпочато „Гопак колом". Танцюристам приґравала музика, яка складалася з 4 скрипок, тромпет, клярнет, цимбал і решітка. Музикою диригував п. Т. Хомкович, котрий покінчив студеї музичної консерваторії. І ті збірні танки були переплітані танковими солями, виконаними Івасем Желехівським, Т. Пащаком і М. Музикою. Зосібна треба піднести 10-літнього Т. Пащака, що танцював знаменито. „Запорожський Герць" захопив цілковито американську публику й вона, домагалася надданків, хоч і так довга програма була вже скінчена.

Згадуючи за цей успішний концерт не можна поминути заслуг балетмайстра В. Авраменка, котрий уможливив нам такі культурні виступи перед найвибагливішою американською публикою.

о. Йосиф Желіховський.

„РІДНА ШКОЛА" ЗАГРОЖЕНА.

Перечитавши цей заголовок — не відкидайте ґазети, але прочитайте отсей заклик до кінця. Справа дійсно дуже поважна.

„Рідна Школа" найшлася в небувало скрутному положенні. Загальна господарська скрута потрясла й основами „Рідної Школи", що удержує цілий ряд ріжних шкіл і понад пів тисячки учительства. Жертвенність з Америки змаліла. Коли 1928-29 рік приніс був 147,628.20 зол., то в біжучому році вплинуло з Америки до Головної Управи „Р. Ш." лише 61,635.14 зол. Також жертвенність з краю дуже зменшилася.

В той час видатки „Р. Ш." не то не зменшилися, але поважно зросли. Перш усього на розбудову шкіл, а дальше на сплату рат і відсотків від затягнених довгів, на податки, суспільні обезпечення (Пенсійний Інститут і Каса Хорих), на адміністрацію і т. д.

Сьогодня повстала загроза, що „Р. Ш." не зможе вивязатися з своїх зобовязань. З окрема не буде в силі виплатити свойому вчительству платень, які й так є дуже нужденні і не заспокоюють мінімум еґзистенції.

А прецінь не можна допустити до цього, щоби вірителі замикали і ліцитували рідношкільне рухоме чи нерухоме майно. Не можна допустити до того, щоби наші учителі, які ввесь час стоять на передових позиціях нашого національного фронту сьогодня вимирали з голоду замість набирати нових сил до дальшої праці, до дальших змагань.

Подаючи це до відома, робимо ціле наше громадянство співвідповідальним за майбутнє „Рідної Школи". **Ціле українське громадянство мусить негайно прийти „Рідній Школі" з реальною допомогою, щоби спісля не мусіло ратувати її за всяку ціну:**

Тому звертаємось до цілого українського загалу, так до поодиноких громадян, як і до українських товариств, установ і підприємств з горячим зазивом: **негайно прийти одноразовими датками в допомогу „Рідній Школі".**

Віримо, що українське громадянство, яке вже нераз і підчас найбільшого лихоліття здобувалося на геройські подвиги і жертви здобудеться на них і тепер. Спільними зусиллями відсуне воно ту загрозу, яка станула сьогодня перед загально-народньою установою „Рідною Школою"!

Гол. Упр. „Рідної Школи"

УЧАСТЬ У СВЯТІ 20-ЛІТТЯ ІСНУВАННЯ РІҐРОВОЇ ПЛАСТОВОЇ ОКРУГИ В ІЧИНІ.

Підчас Зелених Свят (латинських) гостювало 30 наших пластунів і пластунок у чеських пластунів у Ічині, що запросило Команду СУПЕ взяти участь у їхньому святі. Цілий перебіг Свята надзвичайно цікавий. Як тільки ми приїхали, зараз пішли на Академію. Начальник Ріґрової Округи проф. С. Ржегак привітав присутнього начальника Союзу Чеських Пластунів проф. А. Свойсіка, начальницю проф. Мільчіцову та містокоманданта СУПЕ Д. Козіцького. Після цего виступали ріжні частини, поодинокі пластуни, та наші пластуни з танцями.

На другий день рано пішли ми на місце змагань. Там перебули ціле передполудне. Вже за 15 хвилин після розходу наші пластуни навязали знайомства а свідком цего — фотографії. Після полудня в першій годині був похід Ічіном на ринок перед ратуш. Нам, гостям було призначено в поході перше місце. На ринку відбулося відзначення кращих працівників Ріґрової Округи та самої Ріґрової Округи, котре виконав містоначальник Чеського Союзу бр. Новак, попередивши його гарною промовою. Орхестра заграла знова і похід у тім самім порядку рушив до Лібосад липовою алеєю довгою два кільометри, де відбулося „Скавтське Маялес". Була там пластова кухня де пластунки готували ріжні смачні річі на вільному вогні. Відбулись там волейбальові змагання та штафетовий біг. В обох наші пластуни брали участь. В таборі цілий час ріжні частини показували всякі імпрези. Дуже цікаві були боротьба вірлів та римські перегони. На вечір на год. 8.30 заповіджено ватру. Місце на ватру визначено над ставом — прегарне місце, затишне і близько Ічіна. Поволи збирається пластова і цівільна публика. Голоси якісь притишені. Наші одні біля семого відділу (дівочого) там цілий час сміх, а другі говорять поважно з дванадцятим відділом — старими нашими приятелями. Впорядчики скоро звиваються. Впорядчик кличе „Україна" і ми сідаємо навколо ватри на призначене міісце. Підпалюють ватру, виступає проф. Ржегак з промовою а скінчивши, каже, що „Перше число мають наші гості Українці". Ми зачинаємо гимном — всі слухають стоячи. Опісля йде аркан. Як чудово виглядав він там — довгий, довгий шнур. Після цего точка за точкою щораз інша частина. Ми ще співали. Треба признати, що деякі точки були дуже оригінальні, видно працю. Не дивнож бо Ріґрова Округа одна з найсильніших. Пізно вертали ми до „нашої школи" на нічліг. Рано в чверть на сему другого дня під звуки „ічинського" маршу (свіжоохрещеного!) ідемо на прогульку до Праховських Скал разом із семим відділом. Та прогулька лишиться на довго в памяти учасників, бо околиця чудова а маса знимок буде їм її нагадувати. З цілою „опою" вра інь вертали ми до Ічіна а опісля до дому.

Учасник.

БАГНЕТ.
(BAIONNETTE).

Багнет свою назву та походження завдячує місту Байон у Франції. Баскійський полк боронив розпучливо перед ворогом гори, що окружають місто Байон. Коли не стало амуніції, один із вояків упав на думку, щоби довгі ножі насаджувати на дула мушкетів. Так і зробили; баскійський полк кинувся з багнетами на ворога та побідив. Відтоді багнети приняли всі европейські армії.

УКРАЇНСЬКА ІМІГРАНТКА-РОБІТНИЦЯ

(Доповідь, прочитана Стефанією Абрагамовською на Українськім Жіночім Конгресі).

Від самого початку української іміграції до Америки, себто від яких 60 літ, українські жінки й дівчата приїздили сюди на працю. Кидаючи рідні села, вони попадали тут у зовсім нові обставини й замісць домашньої сільської роботи та праці в полі, ставали до праці по фабриках, наймались як домашня служба, або ставали на чорну роботу, як чищення канцелярій та великих бизнесових будинків.

На протязі тих шістьдесять років відносини мало змінились. Правда багато тих дівчат повиходило вже заміж, багато перестали працювати, а за те піклуються своєю родиною, деякі мають самі, чи на спілку з чоловіками крамниці, або якісь інші бизнеси, але все таки величезна, коли не найбільша частина українських імігранток працює і власним трудом утримує себе, а часто й родину.

Рівночасно за той час наросло молоде покоління Американок українського роду, наших тут уже роджених дівчат. Дехто з них успів дістати середню або вищу освіту, інші покінчили свої студії в народних школах. Велика частина їх тепер вже працює. Сміло можна сказати, що більша половина українського жіноцтва — першого й другого покоління — наймається на працю й у поті чола здобуває шматок хліба для дрібних дітей та для старих батьків в старім краю, а деколи для безробітного мужа.

Тому зовсім на місци, щоб перший український жіночий конґрес в Злучених Державах, попри інші справи, застановився також над долею цієї української жінки-робітниці і дав їй вказівки, як їй бути. Ніяк не можна поминути мовчанкою цієї великої й трудящої частини українського громадянства в Америці, бо не можна мовчки пройти повз цю масу працюючого нашого жіноцтва. Треба тій масі представити бодай коротко її положення, розяснити її завдання, вказати хоч кількома словами шлях до кращого майбутнього.

Це треба тим більше зробити, що становище працюючого жіноцтва й в Америці й в усьому світі лишає бажати ще багато кращого. Коли скрізь багато говориться про визиск робітництва, коли на вулиці виходять тисячні гурти робітників, протестуючи проти того, що їх використовують, то два рази стільки требаб протестувати й десять разів голосніше кричати проти тої тяжкої долі, яку в деяких країнах, та в деяких громадах переживає жінка робітниця.

Навіть ось тут, в Америці, положення жінки-робітниці поганіше, ніж положення працюючих мужчин. Воно було таке від століть і нині все ще робітникам таки краще ведеться, ніж робітницям. Щоб це зрозуміти, треба трохи глянути у давнину й пригадати, як робітниці жили й працювали в перші роки існування цеї держави, як вони боролись за свою кращу долю, та що дотепер собі вибороли. Опісля можна буде оповісти дещо про цілі, які собі тепер ставить американське робітництво та про участь, яку в тому рухові може й повинно взяти Українське жіноцтво.

Перші американські жінки, що приїхали сюди з своїми мужами, працювали так, як наші селянки в краю. Робили в полі, біля хати, деколи пряли й ткали на домашніх варстатах. Та вже між їх дітьми й внуками витворилась кляса жінок-робітниць. Місце домашніх ткалень почали займати ткацькі робітні з кількома, а то й кільканацятьома кроснами, а при них працювали дочки фармерів по 14 і 16 годин на день.

Коли 157 літ тому Америка почала війну за незалежність, то між тодішніми її мешканцями було вже споре число робітниць. Колиж кількадесять років пізніше появились перші робітничі організації, коли перший раз робітники виходили на страйки, домагаючись коротших годин праці, тоді в їх рядах найшлись також тодішні прялі та швачки, котрі пробували організувати свої окремі юнії, або належали деколи до юній разом з мужчинами.

Треба признатись, що робітничий рух поміж американським жіноцтвом ніколи не був занадто сильний. Ані сто літ тому, ані 50, ані навіть тепер жіночі робітничі організації не мають ні десятої частини того значіння, що мужеські. Не мають його мимо того, що в ріжних галузях промислу працює тепер біля десяти міліонів жінок, себто близько четвертина всього робітництва Америки.

За той час, від американської независимости аж по нині, робітниці переживали всі ті терпіння й злидні, що й мужчини-робітники. Їх так само викидали з праці, їх розганяли палками й стрілами підчас страйків, обтинали їм заплату та визискували й визискують до останнього. Під тим послідним оглядом робітниці більше терплять, ніж мужчини. Вони менше смілі, їх швидче переконають, що їх праця менше вартісна, їх частіше обдурюють при всяких нагодах. І часто бувало так, що в боротьбі за 10 а потім за 8-годинний день праці, за право організації, за охорону й винагородження при випадках та каліцтвах, робітниці були не помочю, а перешкодою. Їх вживали за страйколомів, їх наймали на ту саму працю, що мужчин за дешевшу платню.

Переказувати всі подробиці того робітничого змагання й жіночої участи чи перешкоди в ньому, заняло би багато часу. Тому лиш коротко повторю, що в тих вигодах та кращих услівях праці, які тепер має робітництво — хоч які вони ще невеликі — жіноцтво має мало заслуги. Воно більше користало з тої боротьби ніж само боролось.

Хоч не було й визначних та славних моментів, а вже більше, як сто літ тому, робітниці в ткальнях в Ловел, Масачузетс, видавали свою робітничу ґазету, яка відважно заступалась за їх права та домагалась кращих умов праці, організації, права голосу для жінок та заборони дітям працювати по фабриках. 70 літ тому жінки-робітниці брали участь в масових демонстраціях, домагаючись скасування невільництва, а й тепер є багато діяльних жінок-робітниць, що обстоюють права трудового жіноцтва.

(Конець буде)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Замісць квітів на боротьбу.

До оголошеної жертви Українського Американського Горожанського Клюбу на боєву акцію в сумі $5, треба додати ще $5,. які були вислані до обєднання на тусаму ціль замісць квітів на могилу Пок. о. Левицького

— Пане Соломон, я звільняю вас від даного вами слова, бо не можу вийти за вас. Я люблю іншого,

— Хай буде. А як він називається?

— Ах, Соломон, Соломон! Ви хочете вбити його?

— Та ні! Я лише хотів би продати йому по зниженій ціні наші заручинові перстені.

—o—

У гостинниці замовив гість гомара. Вейтер приніс гомара — та без одних кліщів, тому оправдується:

— Пан знають, що гомарі дуже люблять битися між собою і слабший часто тратить обоє кліщів.

— То принесіть мені побідника! — відповів гість.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Свято Івана Франка.

В цім році рідко яка громада уряджувала свято в память нашого генія, Івана Франка. Навіть передові громади забувають про це свято й недобре вони роблять!...

Бо патріотичні свята на чужині підносять наш нарід, пробуджують його від сну і додають йому охоти до праці. Безробіття не повинно нас лякати, навпаки, в такий неспокійний час ми не повинні падати на дусі, а далі працювати.

Ось тому честерська громада відсвяткувала день памяти Івана Франку святочним концертом, який відбувся дня 9 червня, наші громадяни на сей раз не дописали, і на концерті було порівнюючи мале число мущин, зато женщин було далеко більше.

Щож за причина, що громадяни так байдуже поставилися до свята? Чи безробіття, чи спека, чи може те, що концерт відбувся в четвер, а не в неділю?

Тяжко відгадати причину, бо мабуть найбільше заважило на тім наша байдужність. Та виконавці програми концерту не так думали, і не дивлячись на спеку, серіозно готовились до цього свята і знаменито вивязались. Програма концерту була дуже цікава. Мішаний хор, досить вишколений, під орудою о. П. Білоня, зробив на присутних сильне враження своїми мельодійними співами.

Біда лише та, що в хорі бракує чоловічих голосів. Найкращими точками на сім концерті були декламації. Добр. К. Білон виголосила „Каменярі" Франка, а п-на М. Лаврик поему „Наймит"...

Реферат виголосив наш діяч, д. Т. Свистун адвокат з Филаделфії. В своїм рефераті змалював бесідник постать нашого ґенія, і в кінці закликав всіх Українців ставати в ряди борців та бути каменярами.

За такий гарний концерт належиться признання всім тим, що концерт влаштували і були виконавцями гарної програми.

Учасник.

ПОДАТОК ВІД ПТАХІВ.

У Чехії наложили податок на співаючих птахів, коли їх хто держить у клітці. Чомуж мав би слухати співу птахів безплатно, коли навіть радіо оподатковане. Податок платять по такій тарифі: соловій 100 чеських корон річно, дрізд, кіс 50 корон, зяблик 20 корон, а щиглик лише 10 чеських корон.

З МУЗИКИ.

PHILADELPHIA, PA.

Piano Recital by Olga Hrycey.

On Thursday evening, June 30th, Philadelphian Ukrainians witnessed the musical debut of Miss Olga Hrycey, daughter of Mr. Theodore Hrycey, former president of the Ukrainian National Association. The recital was given at the auditorium of the Phila. Musical Academy before a good sized audience.

Miss Hrycey began the program with a sonata by Haydn, in which she brought out the beauty and full tonal quality of each movement. Following the sonata, she played four numbers by Chopin with evident ease and feeling. The next group consisted of numbers by MacDowell, Poldini and Nemerowsky, which were played brilliantly and with marked rythm. Miss Hrycey ended the program with her most difficullt number, a concerto by Mozart. She was assisted at the organ by Miss Florence Reid, whose accompaniment blended easily with Miss Hrycey's rendition. The concerto was received with great ovation by the audience and Miss Hrycey was presented with flowers.

We, Ukrainians of Philadelphia are proud to have amongst us a pianist of such great ability and artistry. We all look forward to Miss Hrycey's next recital with enthusiasm.

C. R. D.

НАЙЛІПШИЙ СПОСІБ ПРОТИ УКУШЕННЯ ГАДИНИ.

Д-р Девенпорт, учасник зоольоґічної виправи до Африки твердить, що гіперманган це найліпший та одинокий лік проти вкушення гадини. Говорить це на основі власного досвіду: в Африці вкусила була його кобра (вуж окулярник), а лише каліюм гіперманган (гіперманґан) уратував його. Ніколи рани не виссавати, ніколи не пити алькоголю, лише треба дати до рани кришталь гіперманґану або вкінці вимивати рану розчином тієї соли.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (3)

Тарзан окинув оком сцену недавньої трагедії й зрозумів відразу все. Він побачив маленьке львинятко, а щоб не злякати його почав до нього потихенько наближатися. Та це йому не вдалося. Сирітка прокинулася. Замість того, щоб тікати, воно рішило боронитися від свого ворога. Тарзан обережно протягнув руку, щоб схопити львинятко, але воно як блискавка вдарило своєю лапкою по його руці, а потім почало бити обома лапами, старючись вкусити.

„Знаменито! Чудесно!" — вигукнув Тарзан. „Я тебе відразу полюбив за твій войовничий характер! О, ти будеш мені гарний товариш!". Як не старалося боронитися львинятко, але воно було за слабе проти Тарзана. Скоро опинилося в його руках. Притуляючи його до грудей, Тарзан почав щось бурмотіти низьким голосом. Що він бурмотів, чи може що говорив по звірячому, хто його знає. Але львинятко поволі заспокоїлося й скоро покірно лежало на руках Тарзана.

В цей час наблизилася дружина Тарзанова, Джейні, та їх син, Корак Переможець. Вони всі троє тепер верталися з джунглів після пригод у таємничій країні Пал-ул-дон. „Що це ти, лорд Ґрейсток, зробився нянькою для сина Нуми?" — запитала Джейні з усмішкою свого чоловіка. „Можливо, що він візьме отсе звірятко собі за сина?" — сказав Корак. „Так я беру його собі. Воно потрібує молока ще з пару місяців, яке ми мусимо дістати йому".

Це здивувало дружину й сина Тарзана. „Чому ти так привязуєшся до звірят" — запитав син. „Та яж сам був роджений між звірятами й ними вихований. Це ніби мої брати" — відповів Тарзан. „Не говори цього — сказала Джейні — адже малпа Кала була лише твоєю мачухою", завважила Джейні. Тарзан на це звернувся до сина: „Твоя мати ніколи не хоче признати нічого гарного в малпів і не вірить, що вони мають такий характер ріжний, як і люди".